

ภาษา นิทาน สุภาษิต และคำพังเพยของชาติพันธุ์ไท-ยวน ในจังหวัดราชบุรี

ภาษาไทย-ยวน

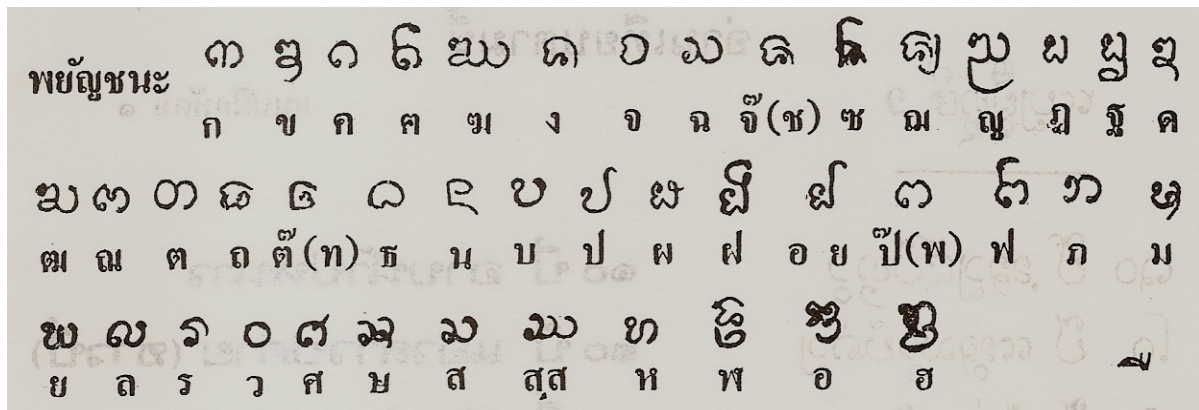
ชาวไทย-ยวนแต่โบราณ พูดภาษาคำเมืองกันทุกคน ตัวหนังสือที่ใช้ก็คืออักษรไท-ยวนโบราณ แต่ในปัจจุบันลูกหลานไทยวนที่อยู่ในชุมชนเมืองหรือที่ติดกับตัวเมืองไม่พูดคำเมืองกันแล้วแต่จะมีผู้เฒ่ารุ่นปู่ย่าเท่านั้นที่ยังพูดคำเมือง เช่น หมู่บ้านไร่นาที่ หมู่บ้านวัดเทพอวารส หมู่บ้านดอนตะโก หมู่บ้านเจดีย์หัก ฯลฯ ส่วนชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเช่น ตำบลคูบัว ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลรางบัว ตำบลท่าเคย ตำบลนาคอก ตำบลอ่างหิน ตำบลหนองปลาหมอ ฯลฯ ก็ยังพูดคำเมืองกันเป็นส่วนมาก

ภาษาไทย-ยวนเป็นภาษาที่แตกต่างจากภาษาถิ่นอื่นและแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งพยัญชนะสระ และวรรณยุกต์ เสียงและคำที่เป็นคำศัพท์เฉพาะถิ่น

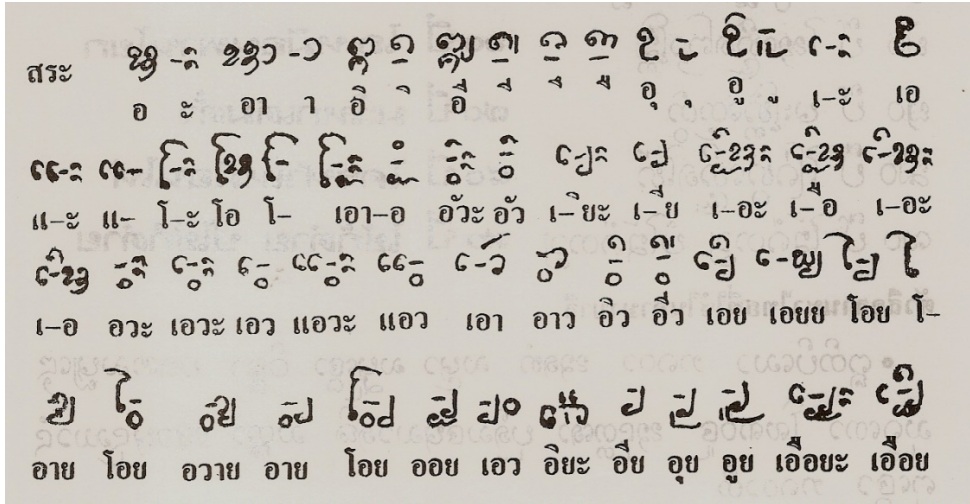

ตัวอักษรไท-ยวนที่อยู่บนใบลาน

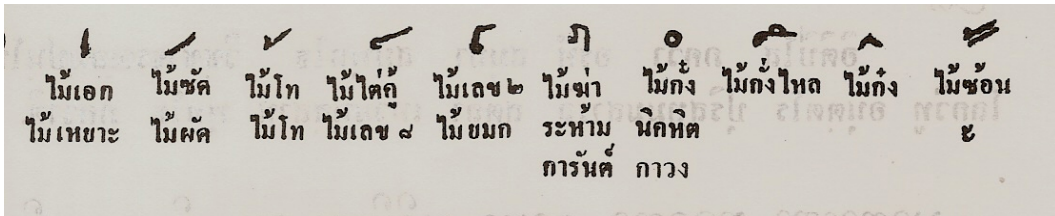
ตัวอักษรไท-ยวน

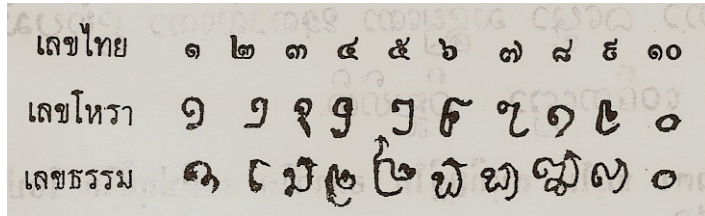
ตัวอักษรแทนพยัญชนะในภาษาไทย-ยวน

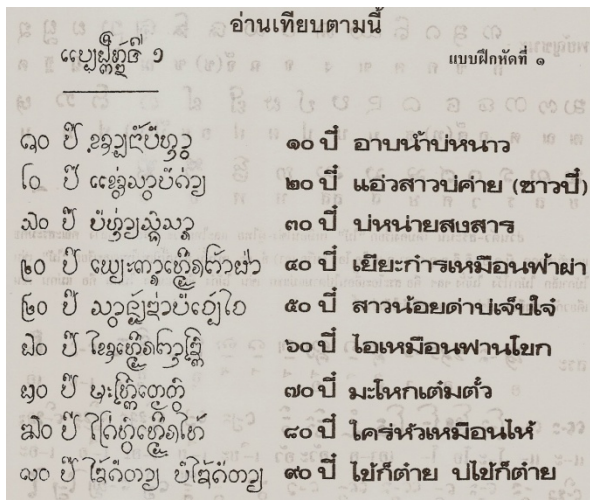
ตัวอักษรแทนสระในภาษาไทย-ยวน

ตัวอักษรแทนวรรณยุกต์และการออกเสียงในภาษาไทย-ยวน

ตัวอักษรแทนตัวเลขในภาษาไทย-ยวน

การอ่านตัวอักษรไทย-ยวนเทียบกับตัวอักษรไทย

คำศัพท์ไท-ยวน

คำไท-ยวน รางบัว	คำไท-ยวน คุบัว	คำไท-ยวน ดอนแร่	คำไทยกลาง
กินดอง	กินต้อง	กินต้อง	แต่งงาน, งานเลี้ยงในพิธีแต่งงาน
กุงงาม	กุงงาม	กุงงาม	หมวกใบสวยสานด้วยใบ ลาน
กิด	กิด	กิด	คิด
ขี้จู้, ขี้จู้	ขี้จู้	ขี้จู้	โกหก, ลวง
ขี้แฮ่	ขี้แฮ่	ขี้แฮ่	รักแระ
ตัว	ฮ้างกาย	คิง	ร่างกาย
จ้อง	จ้อง	จ้อง	ร่วม (ใช้กางกันแดด/ฝน)
ฝาน	ฝาน	ฝาน, ขวานหมู	ขวาน
จิ้น	จิ้น	จิ้น	เนื้อ
เจ้าวัด	เจ้าหัววัด	อาจ่านวัด	เจ้าอาวาส
ญ่าง	ญ่าง	ญ่าง	เดิน
สลัด, แอ้ง, กะแหรง	ญैयाสลัด	ญैयाสลัด, สลัด	กระตุงกระตัง
แญง	แญง	แญง	ส่อง, ดูอย่างพิจารณา
ใจ	ใจ	ใจ	ใจ
โตกโต, ตักโต	โตกโต	โตกโต, โตกโต	ตุ๊กแก
ตุ้เจ้า	ตุ้เจ้า	ตุ้เจ้า	พระภิกษุ
หอมบัว, หอมแดง	หอมหัว	บัว, หอมบัว	หอมแดง
ปอย	ปอย	ปอย	งานบุญ, งานพิธีทาง ศาสนา
เป็น	เป็น	เป็น	เขา, ท่าน
ผ่อ	ผ่อ	ผ่อ	ดู, มอง
มะต่อม	มะต่อม, กะต่อม	มะต่อม	กระดุม

คำไท-ยวน รางบัว	คำไท-ยวน คูบัว	คำไท-ยวน ดอนแร่	คำไทยกลาง
มะนอย	มะนอย	มะนอย	บวบ
มะเต้า, ปะเต้า	มะเต้า	มะเต้า	แตงโม
มะตัน	มะตัน	มะตัน, มะตั้น	พุทรา
ก้วยแก้ว	ก้วยแก้ว, ก้วยแก้ว	ก้วยแก้ว, ก้วยแก้ว	ฝรั่ง
ไม้หน้า	มะหน้า, ไม้หน้า, นื้อแน	มะหน้า, ไม้หน้า, นื้อหน้า	น้อยหน้า
มะป้าว	มะป้าว	มะป้าว	มะพร้าว
ก้วย	ก้วย	ก้วย ก้วยกล้วย (กล้วยน้ำว้า) ก้วยฟ้าว (กล้วยหอม)	กล้วย
ป่ง	ป่ง	ป่ง	ยกจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ
ส้ม	ส้ม	ส้ม ส้มเกี้ยง (ส้มเขียวหวาน)	ส้ม
หน่วยมะต่าน	หน่วยมะต่าน	มะต่าน	ลูกตาล
ชะหนด	ชะหนด	ชะหนด	สับปะรด
ส้มโอ, มะโอ	ส้มโอ	ส้มโอ	ส้มโอ
ก้วยแกง	ก้วยแกง, ก้วยแกง, มะแกง	ก้วยแกง, ก้วยแกง	ทับทิม
แก	แก	แก	ดอกแค
ตอกสลิด	ตอกสลิด	ตอกสลิด	ดอกขจร
ผักโป่ง	ผักโป่ง	ผักโป่ง	ผักตบชวา
คำปู้จู้	คำปู้จู้, คำปู้จู้	คำปู้จู้, คำอู้จู้	ดาวเรือง
ตอกตะล่อม	ตอกตาล่อม	ตอกโนจา	ดอกบานไม่รู้โรย
ผักปอด	ผักปอด	ผักปอด	แพงพวย
เกียง	เกียง	เกียง	ลำเจียก
ผักยอดเจ๊ก	ผักยอดเจ๊ก	-	ผักตับเต่า

คำไท-ยวน รางบัว	คำไท-ยวน คูบัว	คำไท-ยวน ดอนแร่	คำไทยกลาง
ต๋อกกัวยค่าว	ต๋อกกัวยค่าว	ต๋อกกัวยค่าว	ดอกการะเวก
ต๋อเกื้อง	ต๋อเกื้อง	ต๋อเกื้อง	กล้วยไม้
เสี้ยว	เสี้ยว	เสี้ยว	ชงโค
ต๋อกกันเถื่อน	ต๋อกกันเถื่อน	ต๋อกกันเถื่อน	ดอกกรัก
ต๋อกกาว	ต๋อกกาว	ต๋อกกาว	ทองกวาว
กำสะลอง	กำสะลอง	กำสะลอง	ปีบ
จำป่า	จำป่าลาว	จำป่า	ลั่นทม
ผักหละ	ผักหละ	ผักหละ	ชะอม
จ๊กไค	จ๊กไค	จ๊กไค	ตะไคร้
ผักแคบ	ผักแคบ	ผักแคบ	ตำลึง
มะน้ำ	มะน้ำ	มะน้ำ	น้ำเต้า
น้ำแก้ว	น้ำแก้ว, น้ำแก้ว	น้ำแก้ว, น้ำแก้ว	ฟักทอง
มะเขือแจ้	มะเขือแจ้	มะเขือแจ้	มะเขือขื่น
มะแพ่ง	มะแว้ง	มะแพ่ง	มะเขือพวง
มะห้อย	มะห้อย	มะห้อย	มะระขี้นก
สะเลียม	สะเลียม	สะเลียม	สะเดา
เห็ดถอบ	เห็ดถอบ	เห็ดถอบ	เห็ดเผาะ
เห็ดเฟือง	เห็ดเฟือง	เห็ดเฟือง	เห็ดฟาง
ก๋อม่ก้อส้ม	แมงลัก, ส้มก้อแค	ส้มก้อส้ม	โหระพา
ปูเลย	ปูเลย	ปูเลย	ไพล
พิก	พิก	พิก	พริก
แพ่ง	แพ่ง	แพ่ง	ฟัก
เมิน	เมิน	เมิน	น่าน

คำไท-ยวน รางบัว	คำไท-ยวน คูบัว	คำไท-ยวน ดอนแร่	คำไทยกลาง
บ่เมิน	บ่เมิน	บ่เมิน	ไม่นาน
ลำ	ลำ	ลำ	อร่อย
เซียง	เซียง	เซียง	สิ้น, หมด
หัน	หัน	หัน	เห็น, ได้ดู
หีบ	หีบ	หีบ	ชด (เสียงดัง)
อู้, จำ	อู้	อู้	คุย, สนทนา
ฮอด	ฮอด	ฮอด	ถึง
ไค่หัว	ไค่หัว	ไค่หัว	หัวเราะ
ไค่หลับ	ไค่หลับ	ไค่หลับ, เหงาหลับ	ง่วงนอน
สองล้อ, รถถีบ	สองล้อ	สองล้อ, รถซู้ซี้	จักรยาน
ก่อน	ก่อน	ก่อน	กลอน
เกียน	เกียน	เกียน	เกวียน
แก้ง	แก้ง	แก้ง	แกง
ซี้ลัก, ลัก	ขะมุย, ซี้ลัก	ขะมุย	ขโมย
หัวลั่ว	หัวลั่ว	หัวลั่ว, หัวบก	จอบ
ก่อง	ก่อง	ก่อง	กล่อง
กะไต	กะไต	กะไต	กรรไกร
ซี้เฮอะ	ซี้เฮอะ	ซี้เฮอะ	ขยะ
ขนาบ	ขนาบ	ขนาบ	ขับไล่
ญี	ญี	ญี	ขี้
หมั่น	หมั่น	หมั่น	ขยัน
ค่นต๋อง	ค่นต๋อง	ค่นต๋อง	คลื่นไส้
เกี้ยว	เกี้ยว	เกี้ยว	เคี้ยว

คำไท-ยวน รางบัว	คำไท-ยวน คูบัว	คำไท-ยวน ดอนแร่	คำไทยกลาง
ง่าว, เซ่อ	ง่าว	ง่าว	โง่
ฮูดั่ง	ฮูดั่ง	ฮูดั่ง	จมูก
ซุ่น, ปุ่น, มุด	ซุ่น	ซุ่น	ซุก, คลอเคลี๋ย
หีบ	หีบ	หีบ	ชด
แอบ	แอบ	แอบ	ซ่อน
บีดเดียว	บีดเดียว	บีดเดียว	เดี่ยวเดียว
ตะเจ้า	ตะเจ้า	ตะเข้า	ตอนเข้า
ถง	ถง	ถง	ถุง
เพี้ยว	เพี้ยว, แฝ้ว	เพี้ยว, แฝ้ว	ถาง
ซี้เปอะ	ซี้เปอะ	ซี้เปอะ	โคลน
กน	กน	กน	คน
ป้อคุณ	ป้อคุณ	ป้อคุณ	ปู่ ตา
แม่คุณ	แม่คุณ	แม่คุณ	ย่า ยาย
คุณหม่อน	คุณหม่อน	คุณหม่อน	ทวด
ลูกบ่าว	ลูกบ่าว	ลูกบ่าว	ลูกชาย
ป้อ	ป้อ	ป้อ	พ่อ
ป้อตำ	ป้อตำ	ป้อตำ	พ่อภรรยา
ป่าไ้	ปี่นาง	อาไ้	ป้าสะใ้
อากาย	อากาย	อากาย	อาเขย
ป้อฝัว	ป้อฝัว	ป้อฝัว	พ่อสามี
แม่ฝัว	แม่ฝัว	แม่ฝัว	แม่สามี
อาไ้	อาไ้	อาไ้	อาสะใ้
ปี่นาง	ปี่นาง, ปี่ไ้	ปี่นาง, ปี่ไ้	พี่สะใ้

คำไท-ยวน รางบัว	คำไท-ยวน คุบัว	คำไท-ยวน ดอนแร่	คำไทยกลาง
ปี้จาย	ปี้จาย	ปี้จาย	พี่เขย
อ้ายเมีย	อ้ายเมีย, ปี้เมีย	อ้ายเมีย	พี่ภรรยา
ลูกไป๋	ลูกไป๋	ลูกไป๋	ลูกสะใภ้
เอื้อย	เอื้อย	เอื้อย	พี่สาว
อ้ายผัว	อ้ายผัว	อ้ายผัว	พี่สามีที่เป็นผู้ชาย
เอื้อยผัว	เอื้อยผัว	เอื้อยผัว	พี่สามีที่เป็นผู้หญิง
น้องบ่าว	น้องบ่าว	น้องบ่าว	น้องชาย
น้องผัว	น้องผัว	น้องผัว	น้องสามี
น้องบ่าว	น้องบ่าว	น้องบ่าว	น้องชาย
น้องเมีย	น้องเมีย	น้องเมีย	น้องภรรยา
น้องไป๋	น้องไป๋	น้องไป๋	น้องสะใภ้
น้องผัว	น้องผัว	น้องผัว	น้องสามี
น้องเมีย	น้องเมีย	น้องเมีย	น้องภรรยา
ป้อจาย	ป้อจาย	ปู้จาย	ผู้ชาย
แม่ญิง	แม่ญิง	ปู้ญิง	ผู้หญิง
หลานบ่าว	หลานบ่าว	หลานบ่าว	หลานชาย
จั้งคาก, คางคาก	จั้งคาก	จั้งคาก	คางคก
จี้ก๊กิม, จี้กจิม	จี้ก๊กิม	จี้ก๊กิม	จิ้งจก
เผ็ง, พึ่ง	เผ็ง, มั้น	มั้น	ผึ้ง
ปู่	ปู่	ปู่	ปู่
แลน	แลน	แลน	ตะกวด
แมงโป้ง	โป้ง	ฮือโป้ง	บึ้ง
อีวอก	อีวอก	อีวอก	ลิง

คำไท-ยวน รางบัว	คำไท-ยวน คุบัว	คำไท-ยวน ดอนแร่	คำไทยกลาง
เค่า	อั้งเค่า	เค่า	อั้งอ่าง
แมงเว็น	แมงเว็น	แมงเว็น	แมลงวัน
กำปี้, อี้ปี้	กำปี้	อี้ปี้	แมงปอ
แญ่	แยะ	แห่ง, แยะ	แย้
จ้าง	จ้าง	จ้าง	ข้าง
จั้งเข็บ, จักเข็บ	ตะเข็บ	จั้งเข็บ	ตะขาบ
จั้งคู้	ขี้เดือน	ขี้เดือน	ไส้เดือน
แมงบิว	แมงบิว, อิบิว	อิบิว	ค่างคาว
นมจ้ว	นมจ้ว	นมจ้ว	นมวัว
ฮ้าย	ฮ้าย	ฮ้าย	ชน
ลี้ม	ลี้ม	ญู่	ซู้
มาน, ต้อมมาน	ต้อมมาน	มาน	ตังครรภ
หลก	ถก	หลก	ถอน
บั้น	บั้น, บิด	บั้น	เบน, เอน
ก่อง	ก่อง	ก่อง	กลอง
ของตุ้เจ้า	ของตุ้เจ้า	ของตุ้	ของสงฆ์
เจดี	เจดี	เจดี	เจดีย์
เด็กตุ้	ลูกศิษย์ตุ้	ลูกศิษย์ตุ้	เด็กวัด
นอน (กริยาใช้กับสงฆ์)	นอน	นอน	จำวัด
หื้อพร	หื้อพร	หื้อพร	เจริญพร
บั้งสะกุ่น	ผ้าสะบง	บั้งสะกุ่น	ผ้าบังสุกุล
ตุ้เจ้า	ตุ้เจ้า	ตุ้	พระสงฆ์
ตุ้ไซ้	ตุ้ไซ้, ตุ้ออาพาร	ตุ้เป็นไซ้	พระสงฆ์อาพาร

บทสนทนาภาษาไทย-ยวน

บทสนทนาไทย-ยวน	บทสนทนาไทยกลาง
เอาเก็บไปขาย	เอารองเท้าไปขาย
เป็นซี้จี้	เขาเป็นคนประหยัด
เป็นบ่มาใจหาเลย	เขาไม่มาเยี่ยมหาเลย
อุหน่วยใหญ่	โองังใบใหญ่
กอดแอวแสงๆ	กอดแอวแรงๆ
เป็นบ่กิด	เขาไม่คิด
ไปผ่อเป็น	ไปดูเขา
ไปบ่ฮอด	ไปไม่ถึง
เอาฮื้อเฮา	เอาให้เรา
เฮาบซี้จู้	เราไม่โกหก
กินข้าวบ่ล่ำ	กินข้าวไม่อร่อย
จ้องราคาแพง	รุ่มราคาแพง
เฮาฮู้กัน	เราคุยกัน
เอาไปแญง	เอาไปดู

สุภาษิต และคำพังเพยของชาวไทย-ยวน

สุภาษิต และคำพังเพยของชาวไทย-ยวน	ความหมาย
๑. เงินอยู่ได้น้ำ คำอยู่ได้ดิน	สินทรัพย์นั้นหาได้จากการลงมือทำ ซึ่งในอดีตชาวไทยยวนยังทำอาชีพเกษตรกรรมอาศัยดินและน้ำเป็นพื้นฐานการทำมาหากินผู้ที่ขยันหมั่นเพียรก็จะไม่อดอยาก
๒. เขาก็ว่าง่าย สววยก็ว่าแดดออก	คนที่เกียจคร้านมักจะอ้างเหตุผลนานาประการ เพื่อที่ตนจะได้ไม่ต้องทำงาน ซึ่งเป็นที่รังเกียจของชาวไทยยวน
๓. จะจูงก็ไปก่อน จะสอนก็ตวยหลัง	คนที่ดื้อด้นมักบอกรสอนยาก ครั้นเมื่อมีคนสอน ก็บอกว่ารู้แล้ว หรือแนะนำในสิ่งที่ติ๊กลับทำในทางตรงกันข้าม ซึ่งชาวไทยยวนจะสอนลูกหลานมิให้เป็นคนเช่นนี้

สุภาษิต และคำพังเพยของชาวไทย-ยวน	ความหมาย
๔. เญยยะหญิงที่อู้อยู่แต่ตีหลี จักได้เป็นเศรษฐีวันหน้า	ทำสิ่งใดต้องมุ่งมั่นให้ทำจริงจริงจัง จะทำให้มั่งมีสินทรัพย์ในกาลข้างหน้า
๕. มีเงินว่าเป็นเจ้า มีข้าว่าเป็นนาย	คนที่เห็นแก่วัตถุมีค่า มักนิยมชมชื่นและตีราคาคนที่มั่งมีสินทรัพย์ไว้สูง โดยละเลยเรื่องจิตใจและคุณธรรม ว่าสิ่งของที่เขามาได้นั้นเป็นมาอย่างไร ดังนั้นชาวไทยยวนจึงสอนไว้ว่าอย่าตัดสินว่าเขาเป็นคนดีพิเศษเพราะความที่เป็นคนมีทรัพย์สมบัติมาก
๖. นั่งที่อูคูตี หนีที่อูคูกัน	สอนให้เป็นคนมีความละเมียดละไมในกิริยาท่าทาง แม้คราวจะนั่งก็ควรตรวจสอบว่ามีสิ่งใดเปรอะเปื้อนหรือแม้นั่งทับลงไปแล้วจะทำให้สิ่งของเสียหายหรือไม่ อีกทั้งสอนให้ใส่ใจดูแลกัน นับถือญาติมิตรพวกพ้อง มิใช่หนีเอาตัวรอดเพียงคนเดียว
๗. ปมีฝอย หมาบฮ่อนซี้	เราไม่ก่อเหตุเอาไว้ เขาคงไม่มาตรวจจับ
๘. ตบหัวแล้วลูบหลัง	ไม่ชอบเขา คำว่าเขา เมื่อเขาได้ดี กลับไปอ้อเขา
๙. ฝนตกบ่ตัวฟ้า	ให้ข้าวของแก่ใครเลือกให้เป็นบางคน
๑๐. กำขี้ดีกว่ากำตด	ถึงได้แต่ไม่ได้ดี ก็ยังดีกว่าไม่ได้เลย
๑๑. ฝนบ่ตกฮ้ำหัวไผ ไผ่กอบฮู้	เขาไม่เจอเข้าบ้าง เขาก็ไม่รู้ว่ามีมันเจ็บปวดขนาดไหน หรือไม่รู้ว่ามีมันดีขนาดไหน
๑๒. อย่าหันขี้ดีกว่าไส้	ไม่มีใครต้องการ แต่เรากลับชอบพอรักใคร่
๑๓. บ่กินฮู้เน่า บ่เล่าฮู้ลิ้ม	หมั่นเอาใจใส่ ดูแลตรวจตราเสมอ
๑๔. ตวยกันคนใหญ่หมาบ่ชอบ	รู้จักเอาใจผู้ใหญ่ ผู้มีบารมี ไม่ขัดคำสั่ง อ่อนน้อมเสมอ
๑๕. เป็นว่าเสียตัวว่าพระเจ้า	เขาเห็นว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย ไม่ควรประพฤติ แต่เรากลับเห็นว่าเป็นสิ่งดีงาม
๑๖. กูอาบน้ำฮ้อนมาก่อนมึง	รู้ดี รู้ชั่ว ผิดถูกไม่ควร ต้องเชื่อฟัง อย่ายืนยัน
๑๗. ม้างก้อนเส้าเตาไฟ	ผู้หญิงมาเป็นเมียน้อยเขาซึ่งผู้ชายมีลูกมีเมียแล้ว
๑๘. หม่าหันข้าวเปลือก	ได้แต่มอง แต่ทำอะไรไม่ได้ ไม่มีบุญวาสนาจะเอื้อมถึง
๑๙. เอาลูกเขามาเลี้ยง เอาเมียของเขาอม	ชอบแบกภาระต่างๆมาไว้กับตัวจนทำไม่ไหว
๒๐. ขี้ไปอะป้อกทางหมู	เข้าวัดเข้าวาหวังให้กิเลสเบาบางบ้าง แต่พฤติกรรมนอกกริตนอกรอย
๒๑. ขี้แห้งตัดตำหมา	ถึงจะไม่มีทรัพย์สมบัติ ไม่มีความรู้ใดๆแต่มีความดีอยู่ ก็มีคนรักใคร่พอใจได้
๒๒. ใจบ่กำบ่ได้ขี้จ้างงา	ไม่ว่าจะทำงานชนิดใดหรือเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ต้องกล้าได้กล้าทำ จึงจะสำเร็จได้
๒๓. ไม้แก่นบ่เหมือนมือเต็ง	จะทำสิ่งใดๆต้องทำเองไม่ต้องไหว้วานคนอื่น
๒๔. ลูกบ่ไห้ ไผ่จะเอานมที่อกัน	สิ่งใดที่เราทำไม่เป็น ไม่ไหว้วานเขา เขาก็ไม่มา
๒๕. ไม้อ่อนบ่ห่อนหัก	เป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีแต่คนเมตตากรุณา
๒๖. น้ำขึ้นที่อูฝั่งตัก	เมื่อมีโอกาสจะได้ตีมีความก้าวหน้าในชีวิต ต้องรีบทำ
๒๗. เป็นทองบ่ฮู้ฮ้อน	ใครจะว่าอย่างไรไม่สนใจทั้งสิ้น ทำใจวางเฉย

สุภาษิต และคำพังเพยของชาวไทย-ยวน	ความหมาย
๒๘. คนลุ่มบ่หื้อขำม	ไม่ดูถูกเหยียดหยามคนที่ด้อยโอกาสกว่าเรา
๒๙. จ้างขี้ บ่หื้อขี้ ตวยจ้าง	เห็นเขามีก้อยากมี เห็นเขาได้ก็อยากได้ แต่เรายังเบียดน้อยหยอยน้อย จะเอาอย่างเขาไม่ได้
๓๐. ตึงหลังหัก	สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจไว้กับเขา วันใดวันหนึ่งเขามีโอกาส เขาอาจมาทำร้ายเราเอาบ้าง
๓๑. วันพระบ่มีเตื่อเดียว	ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ให้มีเจาะจงเสมอไป มีดีได้ก็ต้องมีเสียได้ มีเสียได้ก็ต้องมีดีได้
๓๒. ตักบาตรบ่หื้อถามตุ้	เราพอใจจะให้สิ่งของอะไรแก่ใคร ก็ไม่ต้องถามก่อน

นิทานของชาวไทย-ยวน

๑. นิทานเรื่องผีม้าบ้อง

ยังมีชายหนุ่มสองคนเป็นเพื่อนกัน โดยที่คนหนึ่งมีผีม้าบ้องสิงอยู่ในร่างและจะแสดงตัวเมื่อสบโอกาส วันหนึ่งทั้งสองไป " แอ้วสาว" คือไปสนทนากับหญิงสาวที่ทำงานเล็กๆ น้อยๆ ในตอนกลางคืน เมื่อใกล้จะถึงบ้านสาวที่ตนจะไปเยือน คนที่เป็นผีม้าบ้องก็บอกเพื่อนว่าตนจะไปถ่ายอุจจาระ และให้เพื่อนไปคุยกับสาวก่อน หนุ่มที่เป็นเพื่อนผีม้าบ้องก็ไปสนทนากับหญิงสาวรอเพื่อนไปพลาง ครั้นเห็นว่าตึกแล้วก็กลับบ้านตามลำพัง

ในวันต่อๆ มาทั้งสองก็ชวนกันไปแอ้วสาวอีก พอมาถึงที่ดังกล่าว เพื่อนผีม้าบ้องก็ลาไปถ่ายอุจจาระเสมอจนเขาสงสัย จึงเข้าไปสำรวจบริเวณนั้นในเช้าวันหนึ่ง เขาได้พบหัวควายแห้งมีรอยถูกเลียอยู่ในที่นั้น เขาก็เข้าใจได้ทันทีว่าเพื่อนของตนเป็นผีม้าบ้องเพราะผีชนิดนี้ชอบเลียหัวควายแห้ง แต่เขาก็อยากพิสูจน์ว่าเพื่อนของเขาเป็นผีม้าบ้องที่มาเลียหัวควายนี้หรือไม่ จึงตำพริกขี้หนูไปทาที่หัวควายนั้น

ตกเย็นเขาก็ไปชวนเพื่อนคนนั้นไปแอ้วสาวด้วยกันอีก เมื่อทั้งสองเดินไปถึงที่มีหัวควายแห้ง เพื่อนก็บอกว่าจะไปถ่ายอุจจาระอีก เขาจึงรีบวิ่งขึ้นไปบนบ้านของสาวด้วยความกลัวและไปเล่าเหตุให้พ่อ ของสาวคน พ่อของสาวซึ่งรู้แาคมก็บอกให้เขาเข้าไปซ่อนอยู่ในห้อง แล้วก็รีบไปกลับหัวบันไดเอาข้างล่าง ขึ้นข้างบนเอาข้างบนลงข้างล่าง สักครู่หนึ่งก็มีเสียงคล้ายม้าวิ่งเข้ามาในบ้าน พ่อของสาวคนนั้นจึงบอกให้ ลูกสาวแอบลงไปเอาไข่ไก่ทั้งรังจากใต้ถุนบ้าน จากนั้นก็เรียกชายนั้นออกมาจากห้องแล้วมอมไข่และมีดให้ และบอกให้รีบกลับไปโดยเร็ว หากผีม้าบ้องวิ่งตามใกล้จะทันก็ให้โยนไข่ให้ที่สะพาน เมื่อไปถึงบ้านขึ้นบันได แล้วให้เอาไข่ที่เหลือเทลงที่นั่นหมดแล้วกลับบันไดบ้านและเอามีดนี้ฟันหัวบันได ชายหนุ่มทำตามทีพ่อของหญิง สาวสั่งความไว้ทุกประการ ผีม้าบ้องมาหยุดที่เชิงบันไดแล้วที่บ้านนั้นใช่แล้วแต่บันไดไม่ใช่ จากนั้นก็วิ่ง หายไปทางหลังบ้าน สักครู่หนึ่งเขาก็ได้ยินเสียงร้องไห้มาจากทางบ้านของเพื่อนคนนั้น เป็นสัญญาณว่าเพื่อน ผีม้าบ้องตายเสียแล้ว

๒. นิทานเรื่องไอ่ห่านหมี่

พระรูปหนึ่ง ซึ่งมีนิสัยตระหนี่มาก วันหนึ่งก็ทำอุบายใช้เด็กเกเรคนหนึ่ง ให้ไปลักควายของชาวบ้านไปซ่อนไว้ที่ท้ายวัด แล้วแสดงตัวเป็น " พระหมอดู"

เมื่อเจ้าของควายไปขอให้ช่วยทำนาย พระบอกว่าตามตำรา แล้วควายนั้นจะอยู่ที่ท้ายวัด เมื่อเจ้าของควายไปพบควายของตน จึงเข้าใจว่าพระรูปนี้ดูหมอดูแม่นยำจริง ทำให้เล่าลือกันทั่วไปและชาวบ้านต่างก็พากันนำของมาถวายจนทำให้พระรูปนั้นอยู่ดีกินดี

อยู่มาคราวหนึ่ง ความขัดแย้งสองคนชื่อ อ้ายใจ กับ อ้ายคอ ลักเงินของเจ้าเมืองไปซ่อนไว้ที่เสาข้างเจ้าเมืองจึงให้อ้ายใจและอ้ายคอเอาสับคัปล้ำหลังข้างไปรับพระรูปนั้นมาทำนาย เมื่อ ๒ คนไปรับพระมาถึงกลาง ทางใกล้จะถึงเมือง พระก็หนักใจ เพราะตัวเองไม่มีวิชาด้านการทำนายเลย จึงนั่งบ่นบ่นหลังข้างมาตลอดทางว่า "ใจคอ ๆ" ความขัดแย้งทั้งสองได้ยินเข้าก็ตกใจ เข้าใจว่าพระรู้ว่าตนเป็นขโมยจึงสารภาพว่าทั้ง สองนั้นลักเงินของเจ้าเมืองไปจริง จึงขอพระรูปนั้นให้บอกเพียงที่ซ่อนเงินแก่เจ้าเมืองเท่านั้น เมื่อได้ เงินมา เจ้าเมืองก็รู้ว่าความขัดแย้งทั้งสองลักเงินไป จึงสั่งฆ่าเสียทั้งคู่และให้รางวัลแก่พระพร้อมทั้งให้สีก และมอบเรือนให้อยู่นอกเมืองพร้อมทั้งให้ทรัพย์สินและให้เมียด้วย พร้อมทั้งแต่งตั้งให้เป็นโหรประจำเมือง

วันหนึ่งผิวเมียทั้งสองไปเก็บผักหาพินพินในป่า บังเอิญไปพบหมี ผัวกลัวจึงทิ้งมีดหนี ฝ่ายเมียก็ใช้มีดนั้นฆ่าหมีได้ ส่วนผิวเมื่อถึงบ้านแล้วก็เข้านอนคลุ่มโปงด้วยความกลัว เมื่อเมียถึงบ้านก็เรียกให้ผิวเปิดประตูรับตอนแรกผิวก็กลัวอยู่ ครั้นรู้ว่าเมียฆ่าหมีตายแล้วจึงไปบอกแก่เจ้าเมืองว่าตนเองฆ่าหมี เจ้าเมืองจึง ยกย่องว่าเก่งกล้าแล้วแต่งตั้งให้เป็นนายด่านและตั้งชื่อว่า "ไอ้หันหมี"

วันหนึ่งมีข้าศึกมาประชิดเมือง เจ้าเมืองได้ส่งไอ้หันหมีไปรบ เมื่อเดินทางไปถึงกลางป่ามันก็หลบไปซ่อนอยู่ที่ในพุ่มกระเช้าสีดาบนต้นไม้ เมื่อข้าศึกมาถึงที่นั่น ไอ้หันหมีก็ตัวสั้นจนกอกของกระเช้าสีดาขาดและ ร่วงลงไปกลางหมู่ข้าศึก ฝ่ายข้าศึกตกใจนึกว่าไอ้หันหมีมีฤทธิ์ดำดินบินบนได้ก็แตกตื่นหนีไป เจ้าเมืองจึง แต่งตั้งให้เป็นอำมาตย์ใหญ่มีหน้าที่ป้องกันเมืองอีกด้วย